

Oikeusministeriölle

Viite Lausuntopyyntö 20.5.2013 OM 1/31/2010

Asia:

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain, riita-asioiden sovittelusta ja sovinnon vahvistamisesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain sekä sosiaalihuoltolain muuttamisesta

Aluksi

Vantaan kärjäoikeuden saaman käsityksen mukaan on tosiasiallisesti päätetty asiantuntija-avusteisen lasten huoltoriitojen sovittelun laajentamisesta koko maahan. Sen vuoksi kärjäoikeus ei ota kantaa sovittelun laajentamiseen. Vantaan kärjäoikeus haluaa kuitenkin painottaa edelleen sitä, että käyttöön otettava menettely ei saa vähentää tai vaarantaa muiden sovittelumenettelyjen kehittämistä. Kärjäoikeuden kannan mukaan tavoitteena tulee olla se, että kuntien on kehitettävä ongelmallisten perheasioiden sovittelua. Tavoitteena tulee olla tehokas sovittelu ennen kuin asia tulee tuomioistuimessa vireille. Tulisi harkita sitä, että kunnan vastuulla oleva sovittelu olisi olla pakollinen vaihe ennen vireillepanoa.

Riita-asioiden sovittelusta ja sovinnon vahvistamisesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain 10 §:n muuttaminen

Lakiluonnoksessa on esitetty, että sovitteluistunto tulee järjestää viimeistään kuuden viikon kuluessa asian vireille tulosta. Tuona aikana täytyisi löytyä sovittelutuomarille, asianosaisten avustajille ja asiantuntijalle yhteinen päivä. Käytännössä esitetty kuuden viikon määräaika on liian tiukka.

Loppuraportin mukaan ensimmäinen sovitteluistunto on onnistuttu seuranta-aikana järjestämään keskimäärin 1,5 kuukaudessa siitä kun sovittelun aloittamisesta oli tehty päätös. Tämä keskimääräinen aika on kuitenkin liian optimistinen ottaen huomioon sen, että kokeilun aikana valtaosassa jutuista päätös sovitteluun siirtämisestä oli tehty kirjallisessa valmistelussa. Todennäköistä on, että suurella osalla näistä jutuista sovintoon olisi päästy valmisteluistunnossa ja osapuolten toivomuksena on ollut saada nopea ratkaisu asiaan. Sovittelumenettelyllä on pyrkimys edesauttaa vaikeiden huoltoriitojen ratkaisemisesta. Sen vuoksi kärjäoikeus epäilee sitä, onko realistista saada oikeasti riitainen asia sovitteluun viimeistään kuudessa viikossa. Vantaan kärjäoikeuden työmäärä eri asiaryhmissä on niin suuri, että kuuden viikon määräajan noudattaminen tuottaa todellisia vaikeuksia.

Nykyisessä menettelyssä valmisteluistunto, jossa usein päästään sovintoon, saadaan vietyä läpi tunneissa tai puolikkaassa päivässä. Sovitteluistunnolle on loppuraportin mukaan sovittelulla varattava yleensä kokonainen päivä. Näin ollen sovittelu ei näytä vähentävän työmäärää. On myös otettava huomioon se, että osa sovittelussa olleista jutuista palaa varsinaiseen oikeudenkäyntiin. Tällöin sovitteluun käytetty aika on ollut ylimääräinen työvaihe.

Loppuraportissa todetaan, että kärjäoikeuksien tulee huolehtia siitä, että tuomareilla on mahdollisuus jättää kalentereissaan tilaa sovittelupäiville. Mahdollisten hukkapäivien jättäminen ei nykyisillä resursseilla ole Vantaan kärjäoikeudessa mahdollista. Kärjäoikeus on velvollinen huolehtimaan muidenkin asioiden ratkaisemisesta.

Sovittelumenettely tulee todennäköisesti lisäämään kärjäoikeuksien työmäärää. Vaarana on se, että nykyisillä voimavaroilla sen käyttöönotto tulee viivästyttämään muiden asioiden käsittelyä. Tämähän ei tie-

tenkään voi olla tavoite. Muiden asioiden käsittely ei saa vaarantua uuden sovittelumenettelyn käyttöönoton johdosta.

Esitys valtioneuvoston asetukseksi kunnalle maksettavasta korvauksesta asiantuntijapalveluiden järjestämisestä huoltoriitojen tuomioistuinsovitteluun

Käräjäoikeus kannattaa sitä, että sovittelu on asianosaisille maksutonta. Korvausten maksaminen edellyttää kuitenkin, että lisärahoitus on pysyvä. Muutoin on vaarana, että sovittelu ei ole mahdollista varojen puuttuessa.

Lopuksi

Loppuraportissa ei ole edelleenkään kattavaa selvitystä siitä, minkälaisista tapauksista sovinnot ovat muodostuneet. Onko kysymys ollut vaikeasta eroriidasta? Onko sovitteluun ohjattu pääasiassa tapauksia, jotka luultavimmin olisivat saaneet sovinnollisen ratkaisun myös valmisteluistunnossa tuomarin johdolla? Yksin tuomarin johdolla sovinnollisesti päättyvä asia kirjautuu päätökseksi.

Käräjäoikeuden havaintojen mukaan edelleen puuttuu tietoa siitä, kuinka pysyviä ratkaisuja nämä sovittelumenettelyssä ratkaistut asiat ovat. Vantaan käräjäoikeuden käsityksen mukaan nykyisessä menettelyssä sovitaan käytännössä erittäin paljon asioita. Sen vuoksi sovittelumenettelyyn ei tulisi ohjata asioita, jotka ratkeavat muutoinkin tuomarin johdolla. Asiantuntija-avusteisen sovittelun laajentuessa valtakunnalliseksi saattavat erot eri käräjäoikeuksien välillä olla suuret sen osalta, millaisessa menettelyssä lapsia koskevat riidat ratkeavat.

Lausunnon valmistelu

Vantaan käräjäoikeuden lausunnon ovat valmistelleet käräjätuomarit Jukka Huunonen ja Anne Niemi.

Seppo Karvonen
laamanni